

יצירה והוראתה הערות לישן, אל תרדם" לרבי יהודה הלוי

ישן, אל תרדם / נזוב התלהלהה,
הרחק דברי אָדָם / ושור דברי גבורה
וירוץ לעבד צור קְרָם / ברוח פוכבי נגחה
די לה, מה לה, נרדם? / קום קרא אל אלְהִינוּ

5

הקץ לראות שמיו / ואת מעשה אצבעותיו,
והבט אהלי מרומיו / תלויים בזרכותיו,
וכוכבים חותמיו – / פתויחי טבעותיו,
ופחד מפני אימיו / ניחל את ישועותיו,
פָן זמָן יגבהה / ורַם לבבה בגבהה.

10

וצא בחצות הלילות / בעקביו אנשי שםות,
אשר בלשונם תהלות / ואין תוכם תה ומרמות,
ליוזתיהם תפנות / וימותיהם צומות,
לאל בלבם מסלות / ולهم בקסאו מקומות,
דרכם – סולם לעלות / עד אדרני אלהיה.

15

דרמות מועל עינך / ותתחרט על פשעים,
והתחנן למול קונה / ואל תתחר במרעים,
והשפיל מאד את גאונך / וקח הטוב بي נעים.
כבר אל מהונך / לעת יעלו מושיעים
וישאו קול המונך / הפוך ל夸ראת אלהינו

20

دلים עפר יסודם / החקמה מאין?
ומותר הארים / מן הבכמה אין –
רק לראות צור בבורם, / ראות לב לא ראות עין,
ומוצא מעיני סודם / הטעבים מיאן,
בי בן, בשר נדם, / תמצא את אלהינו

תארנים: פיות; שיר; סימטריה; מודולריות; סליחה; סונה.

25 זיה, אהיה אשר אהיה, / אשר כל חפכו פעל,
 הפממית ומחיה / מורייד שאל ויעל,
 עמדו למשפט וחיה / נזוב מרד ומעל
 לאמור מתי ואיה / ומה למשה ומה למעל?
 ואולם תפמים תהיה / עם אדני אלהי!

עיוון מאף ומארע עיניים בסליחה זו הוצע ב"שירת ההלכה"¹. הודגשו בו קשרים בין תכנים לצורות, כגון התאמת הסימטרייה לתכני סליחה, שימוש מרובה בצורות-ציווי, שכוננת לעורר ישנים מתדרמתם כדי להזכיר בתשובה, חזות שmagmatן להMRIץ. גם שיבוצים מקרים שאינם מקרים. הבחירה במס מגמתית ואסטטיטית כאחד, כגון השיבוץ מס' יונה: "מה לך, גָּדַס?"

לחיבור שלפנינו מטרה כפולה: הארת פרטים שנמסרו ברמז בלבד בעיוון הנזכר ובחינת הפיות מזוויות נוספות.

1. לעניין אפיונו בשיר-הלכה

עיוון ב"הלכות תשובה" לרמב"ם מלמדנו, שהמתכוון לשוב נדרש "לעשות צדקה, כפי כוחו, להתרחק מן החטא שחטא בו, לשנות שמו (בבחינת): "אני אחר ואני האיש שעשה אותם המושים)", לשנות מעשיו כולם לטובה ולדרך ישרה, לגלוות מקומו (מן שמי גורמת לו להיכנע ולהיות עני ושפלה-רוח) ולצעוק לפניו שם בבכי ובתחנונים².

عشיות צדקה נרמזות בטור 10: "כִּבְדֵּא לְמַהוֹנֶק". מ"ס הילtron (מהונך) מבקשת לשנות סדר עדיפויות; להמיר צבירת-הון כמטרת-על בכבוד-אל כמושא-כיסופים.

התרכחות מן החטא נאמרת במפורש בטורים 2, 15, ו-27, ובאופן עקיף נמצאה בקריאת: "קום, קרא אל אלהיך" (4). מהטעמה זו שבה נשמע לאו, השולל בחירות קודמות.

שינוי מעשים מפורש בטורים 15, 27 ובמיוחד בטור האחרון: "תפמים תהיה".

לשינוי השם ולגלוות אין אמנים רמז בפיוט, אך לטעמייהם יש ויש, שכן הענווה ושפלוות הרוח מודגשתה הדרישה יתרה בטורים 9, 17 וגם בטור 21, שתשתיתתו בקהלת ("זומתך הארים / מן הבהמה אין –").

ריבוי בבכי ובתחנונים נזכר בשני טורים עוקבים: "זרענות פזיל עינך" (15) ומיד לאחריו: "וְהַתְּחַגֵּן לִמְול קָנָר".

ידוע מנהגן של קהילות ספרד לקום באשморת-בוקר מר"ח allowable ועד יהכ"פ לאמרת סליחות ותחנונים³. מנהג זה רמז הטור ה-10: "וַיֵּצֵא בְּחֻצֹּות הַלִּילּוֹת", וכן נמצא רמז לו

בسطורפה השניה.

ידוע כמו"כ מנהג ישראל לחזור אחרי שליח-ציבור הגון, גדול בתורה ובמעשים (ומקפידין שיהא בן שלושים שנה וגם נשוי)⁴. נמענו של הפיטוט נתבע להלך "בעקבות אנשי שמות". פירוט תוכנותיהם מצוי בטורים 10-14: בלשונם תהילות, תוכם כברים, ביום צמים ובלילה מתפללים.

לכתחילה ודאי שנטכו הפיטוט לתראר בטורים אלה איש שראוי להידבק בו תמיד. אולם מהרגשתו, "בלשונם תהילות" ו"זרכם-סלם לעלות", נוכל למלמד גם על אופני חיורתו של שליח ציבור בתקופת הסליחות.

חשיבותו של חוטא להישפט – מן המפורסמות היננה⁵. מימושה בפיוטנו מצוי בטור 27: "עמדו למשפטו וחיה" (וכן גם בטור 8).

אמירת יג מידות נרמזת בטור 16.

צומות אינם, כמובן, דרישת א-לוקים (פרט ליווכ"פ). אלה תוקנו ע"י נביאים או הונחו ע"י אבותינו. גם לצומות איזכור מפורש בסליחת ריה"ל (בטור 12).

בפיוטנו נמצא אףօה תיאור הנתיב בו יהלך המחפש דרכו לאלוקים.

1. יקץ מתרדמתו (תרתי-משמעות, ועין מאמרו הנזכר של אפרים חזן).

2. ישנה כיון: במקום להבית מטה, ב"דרכי האדם", ישקיף מעלה, אל "דרכי-גבוח".

3. יפתח שפות-רות.

4. ייעזר ב"אנשי שמות". אלה יהיו מורי דרכו.

5. יבכה.

6. יתרחט על פשעים.

7. יעמוד למשפט.

8. יפתח תום.

ואם תצליח דרכו בכל אלה, ימשש תשובהה של ההלכה לשאלת "אי זו היא תשובה גמורה? זה שבא לידי דבר שעבר ואפשר בידו לעשותו ופירוש ולא עשה כן מפני התשובה, לא מראה ולא מכשולן כח"⁶. הנמען נתבע לעזוב לחלוtin דרך קורמת, שהיתה בבחינת "מרד ומעל" (27) לא לשאול עוד, לא לפפק "מתי וายה / ומה למטה ומה - למעל?" (28). בחרה בדרך זו אינה תוצאה של יראה או כשלון-כוה אלא של הכרה ביתרונו האבסולוטי של א-לוקים, כמתואר בسطורפה החמישית.

1. הוראת הפן ההלבי של הפיטוט – כיצד?

האפשרויות רבות: ניתן לצאת מההלהקה (דרך הרמב"ם, שולחן ערוך, הלוי וכיו"ב) אל הפיטוט, או להלך בדרך ההפוכה. כן ניתן להציגם במקביל, באמצעות שקף, למשל.

מן הרואין להדגיש קיומם של שני מיני "חוורים בתשובה" בפיוטנו: אנשי של,

איןTELקטוואלים, הוקרי-דרך, שאינם מקבלים צוים מבונים מאליהם, מחד-גיסא, ותמיימי-דרך, הנשלטים ע"י מאויים ולפיכך נגררים, מאידך גיסא.

הראשונים מתוארים בטורים החותמים את הפיוט. האחוריים - בטורים הפותחים אותו. אלה כאלה נדרשים לשוב. אין הראשונים יתרון על האחוריים. העמדתם זה הצד זה מלבד, שבענייני אמונה נרחק הלוגוס אל השוליים. את מקומו תופסת התמיינות, במובן הנעהה של המלה.

2. לעניין הסוגה

"ישן, אל תרדט" הוא שיר-קדש ומתקיים בו "תנאי" שיר-קדש. זהה סליחה ע"פ עניינה, הנתונה בתבנית של מעין שיר אзор, המאופיין, כשירי-קדש רבים, באקרוסטיכון.

2.1 אקרוסטיכון שמו של המשורר, יהודה, מופיע פעמיים: בראש הטורים שבסטרופה הראשונה [יהו"ד]. זה-ה"א המשלים בראש הסטרופה השנייה] ובראשי הסטרופות. ראשיו שת הSTRUופות האחוריות אינן חלק מאקרוסטיכון שמו של המחבר. אולם, גם אם הטעון ריה"ל לציין אותןאות שמו בלבד, יוכל לגלות בראש הטורים אקרוסטיכון נוסף: יהוך(ה), דין – מעין פניה אל מען פרט, יהודה הלויע עצמו, להקיז משנתו. סיוע לכך מהטור הרביעי בשירנו: "דין לך, מה-לה, נרדם?". ואם נרצה, נמצאים יהודוי), דין, היינו, פניה לכל יהודי באשר הוא להמיר דרכי-אדם בדרכי-אלוהים.

2.2 הפיוט בנוי ע"פ אחת המדודות שתורה נדרשת בהן: כלל ופרט וכלל. יש בו שש סטרופות. הראשונה והאחרונה מהוות מסגרת לארבע שบทוויה. בסטרופה הראשונה מתואר באופן כללי ביותר מהלך הכפול הנדרש מן היישן: התحركات מדרכי אדם, מחד גיסא, ופניה לא-לוקים, מאידך גיסא. הוא נתבע איפוא להתבונן מטה ומעלה. הסתכלות דו-כיוונית זו מתרפרפת בסטרופות הבאות: בסטרופה השנייה מופנה המבט מעלה, אל השמים וכוכביהם. לא לחינם השתמש המשורר בצימוד הגזרי: "ינגביהה". דין דומה לבחירתו במילים "תלוים" ו"עם" – כולם שכני-מעלה! בסטרופה השלישית מופנה המבט מטה, אל אנשי שמות. ברביעית – מטה, ובתווך, בטור האמצעי, יימצא הציווי "השפל". בסטרופה החמישית – הבטה למרום ושוב, בתווך, בטור 22, הדגשה יתרה של ייעדר גבוה, "צורך בבודם".

בסטרופת הסיום, כמו בסטרופה הפותחת, מהלך כפול, מעלה ומטה ("מוריד שואול ונעל", "מה למטה ומה-למעלה").

תיאור המהלך באופן סכמטי

סימטריה זו תואמת לחלטין את סוג הנסיבות, התובעת שיקול-דעת ומסקנות⁹.

- 2.3. שינוי הסדר הפנימי של הפיות אינו מעשה הגון. ודאי שהעמדתו באופן מסוים – כוונה המשורר הינה, אעפ"כ לא נוכל שלא להבחן **באופיו המודולארי** של הפיות. ניתן להרכיב ממנה שלושה פיטרים נפרדים, כולם סליחות.
- 2.3.1. פיות המורכב מאזרורים בלבד**

דַי לְךָ מַה לְךָ נִרְדֵּם? / קַוִּים קָרָא אֶל אֱלֹהִיךָ!
 פָּנָזְמָן יַגְבִּיחָךְ / וְרָם לְבָבֶךָ בְּגַבְבָּךְ.
 בְּרָכָם – סָלָם לְעַלּוֹת / עַד אֲדֹנִי אֱלֹהִיךָ.
 וַיֵּשְׁאוּ קֻול הַמוֹנָךְ: / הַפּוֹן לְקָרְאַת אֱלֹהִיךָ!
 בַּיְּכָן, בְּשָׂר נִרְדֵּם, / תִּמְצָא אֶת אֱלֹהִיךָ!
 וְאַלְמָם תְּמִימִים תְּהִיה / עַם אֲדֹנִי אֱלֹהִיךָ!

לפנינו סליה-זוטא, המכילה בתמצותה כל מה שתבעה הסליה השלמה. עלותיה החיצונית – כולם רמזות מן המקרא. הטור הראשון טובע, השני מאים. השלישי והרביעי רמזים למורי הדרך, החמשי והששי מעמידים את הדרך החדרשה, החלופית, על חודה: **תמיות!**

- 2.3.2. פיות המורכב מהאגף הימני של הפיות המקורי**
- יְשַׁן, אֶל תְּרַדֵּם
 תְּרַחַק לְרַכְבֵּי אָדָם
 וּרְזֹעַ לְעַבְדֵּ צוֹר קָדָם

די לך, מה לך, נרדם?

5 הִקְצֵ לְרֹאֹת שָׁמַיו
וַהֲבֹט אֶחָדִי מִרְוָמִיו
וּכֹכְבִים חֹתְמִיו –
וּפְחַד מִפְנֵי אִימִיו
פָּנִים יַגְבִּיהָה,

10 וַצֵּא בְּחֻצּוֹת הַלִּילוֹת
אֲשֶׁר בַּלְשׂוּנָם תְּהַלּוֹת
לִילוֹתֵיכֶם תְּפִלּוֹת
לְאל בְּלֹבֶם מִסְלֹות
דִּרְכֶם – סָלֵם לְעַלוֹת

15 רַקְמָעוֹת פְּתִיאָל עַינֶךָ
וַהֲתִחְנֵן לְמוֹלְקוֹנֶךָ
וְהַשְּׁפֵל מִאֵד אֶת גָּאוֹנֶךָ
כִּבְדָר אֶל מְהוֹנֶךָ
וַיִּשְׂאוּ קֹול הַמּוֹנֶךָ:

20 דָלִים עַפְרָה יְסֻדָם
וּמוֹתָר הָאָרֶם
רַק לְרֹאֹת צָור בְּבֹדָם,
וּמוֹצָא מַעֲינִי סְוָדָם
כִּי כֵן, בָּשָׂר וְדָם

25 יְהָ, אֲהִיה אֲשֶׁר אֲהִיה,
הַמִּמְיתָה וְמִתְּחִיה
עַמְדָ לְמִשְׁפָטו וְחִיה
לְאָמֵר "מִתְּחִיה וְאֲהִיה
וְאוֹלָם תָּמִים תְּהִיה

מתבלת סליה נמרצת, טובענית, המקיים, מחד גיסא, את מרבית התביעות של שירות ספרד הקלאסית, שכן מתוקף היותה ימנית(!) מתקיים בה שני האקרוסטיכונים (בسطרופה הפתוחת ובראשי הסטרופות), החרוו שהייה פנימי הופך לחרוו חיוני, המתחלף מסטרופה לسطרופה

(להוציאו יוצא-דופן אחד בסטרופה השנייה) ומצוים בה שיבוצים וצימודים וכיו"ב אפיונים ידועים. מайдך גיסא, פירוקה מהມכלול מקנה לה אופי קטוע במקצת, המקרבה לשירה בת זמננו.

2.3.3 פיווט המורכב מהאגף של הפיווט המקורי

נִעְזֶב הַתְּלַחְלָה,
וְשׂוֹר דָּרְכֵי גִּבְּוָהִיר
כְּרוֹז כּוֹכְבֵי נִגְוָהִיר.
קוֹם קָרָא אֶל אֱלֹהִיקָן!

וְאֵת מִעְשָׁה אֲצַבּוֹתָיו,
תְּלֻוִוִים בְּזַרְעוֹתָיו,
פָּתוּחִי טְבֻעָותָיו,
וַיְחַל אֵת יִשְׁעוֹתָיו,
וְרַם לְבָבֶךָ בְּגַבְהָה.

בָּעָקְבֵי אֲנָשֵׁי שְׁמוֹת,
וְאֵין תֹּקֶם תָּךְ וּמְרָמוֹת,
וַיְמֹתְתִּיהָם צְוָמוֹת,
וְלֹהֶם בְּכֶסֶאָוּ מִקּוֹמוֹת,
עַד אַדְנֵי אֱלֹהִיהָ.

וְתִתְחַרְתָּ עַל פְּשָׁעִים,
וְאֶל תִתְחַרְתָּ בְּמַרְעִים,
וְקַח הַטּוֹב בַּי נָعִים.
לְעֵת יִעַלְוּ מוֹשִׁיעִים
הַפּוֹן לְקָרָאת אֱלֹהִיקָן!

הַחֲכָמָה מֵאֵין?
מִן הַבָּהָמָה אֵין –
רְאוֹת לְבָב לֹא רְאוֹת עֵין,
הַטּוֹבִים מִנֵּין,
תִמְצֵא אֶת אֱלֹהִיקָן!

אשר כל חפצך פועל,
מוריד שאול ויעל,
ועזב מכם ומעל
ומה למטה ומה לעל? "
עם אדני אלהינו!

סליחה כזו נمرצת מקודמתה [ראה 2.3.2]. תורמות לכך הואה"ין הרבות, הפוחחות טוירות רבים. ע"פ צורתה זו שירות אзор, המורכבת משש סטרופות; חמיש מהן בנויות מאربעה טוירות הבוניות את הענף (סטרופה) וטור-חותם (azor) ורק הראשונה קצרה יותר וחזרה כולה באзор. הפيوת המתקבל הוא חדתי יותר, אך אולי, משום כך, מעוניין יותר.

יש מן ההעה ואולי אף מן החזפה לפרק את השלים ולהעמידו על ייחידותיו. אעפ"כ דומה שהרוווח האסתטי, שירוויחו תלמידים ומורהיהם מהעיוון בתבניות הנפרדות והמחוברות, רב. ועוד. אפשר שגם הדרך לקרוב רוחקים אל שירה עתיקה ב"כ וחדרשה כ"כ.

3. השוואת לפיות אשכנזי

ב"שירות ההלבאה"¹⁰ מוצע להשוות בין סליחה הספרדית, "ישן, אל תרדם", לבין הסליחה האשכנזית לר' שלמה הbabeli, "אם עוננו", הערכוה ע"פ אקרוסטיכון א"ב.
להלן הפيوת האשכנזית:

אם עונינו רבו להגדיל / בנו ענו עבות בגדייל
גרמו לנו בינתים להגדיל / דרכי רחמי לא תחרדי!

התנהג במדת חסד התנית / ואתה הוא לא שניית
זכור עדתך קדם קנית / חן שיריך בכור פנית:

5 טעננתנו גפי קרת נתנים / ישבנתנו שנ סלע איתנים
באחת דביכתנו במקום תנינים / לרוניה צאת פמה מותנים:

מרב פקדות ובבלה מחלחלת / נקטה שחה לעפר בוחלה
סמכה בטן לאץ נשחלת / עורה לפה תישן תוחלה:

10 פוך קות אסרייך חפוץ / צוק העתים – חשבונם קפוץ
קבר פזריך עדר הנפוץ / ראות עולתה ופיה תקפוץ:

**שמור שבועת חסד ותנאי / תם וצבור ובגאי איתני
שלומו יצוה לבלי גנאי / הפוך ושות לטובה הפנאי:**

**קטן כי יעקב נדל / ירוע חול נבזה וחדר
חיים וחסד מעוז ומגדל / פאשר כח עטה יגדל:**

מסקנות ההתבוננות מרתוקות.
המשמעות של הפייטן הספרדי הוא בן-אדם. הוא נתבע לעשייה. עליו לפעול, לנוטש דרכיהם, להמירן בחלופות נעלות, והדברים פורטו.
המשמעות של הפייטן האשכנזי הוא אלוקים ועליו מצווה השר, בלשון צווי, כאשר הקם על עבדו, זכר, חן, עזרה, הפאה, פקחת, קפוץ, קפוץ – איזו העזה!
בניגוד למור לריה"ל הגוער באדם: "די (...) מה לה, נרדט?" גוער הפייטן האשכנזי בבראו: "עוזה, למה תישן (...)."
כביבול, אלוקים חייב, ודוקא לברוואו זכויות רבות (קטן ודל, ירוע חול, נבזה וחדר – בעבד ה' בישעיהו).
הפייטן הספרדי פונה לנמענו בגוף נוכחות, יחיד ואילו הפייטן האשכנזי פונה לא-לוקיו בשמו של ציבור.
הפייטן האשכנזי מרבה להזכיר את י"ג המידות של אל-לוקים. הפייטן הספרדי מזכירים ברמו בלבד.

ציניקן ילמד מכאן, שאשכנזים טובעים מאחרים וספרדים מעצם (!) ואנו נאמר, שליחות הפייטן האשכנזי מלמדת על מצוקה קשה שמתוכה ובתוכה נולדה הסליחה, הקروبה כ"כ לקינה. ואילו שליחות ריה"ל – ריקעה הפוך לחלוותן. האני-השר אינו נתון במצבה נפשית או כלכלית. להיפך, חי שוא וריך נתונים לו (והשוווה; "לקראת מקור חי אמת ארוצה" לריה"ל), שכן היקיצה מהם קשה כ"כ.
עוד, העיון המשווה מאשר את האבחנה הידועה בין הפיוטים האשכנזים לבין הפיוטים הספרדים: בראשונים רבים הרגשים לאומيين. באחרונים אישים-פרטאים. הפייטן הספרדי מבית פנימה, אל עולמו הצר של האני-השר, ואילו הפייטן האשכנזי, כמו פייטני א"י, מעתיק מבטו חזקה, אל הקהילה, אל העדרה**יו**.

4. סיכום

"ישן, אל תרדט" הוא פיוט בעל אופי הלכתי מובהק. באקרוסטיכון שלו נרמז פעמיים שמו של המשורר אך גם פניו התובעניות לכל יהודי: [יהודה (או יהורי), דין]. מבנהו – ע"פ מידה שהتورה נדרשת בה; כלל, פרט וכלל. אופיו מודולארי והשוואתו לפיות אשכנזים מסוימים, של שלמה הקטן, מלמדת על קיומן של שתי תבניות סליחה שונות לחלוותן, מכל בחינה שהיא.

העיוון ב"ישן, אל תרדם" מלאוה בצללים ש侃פים, המתיחסים למבנה [אקרוסטיכון], חריזה פנימית וחיצונית, היotta מעין אзор, תוכנותיו האמנותיות, בעיקר אלה שייחדו את שירות ספרד בימה"ב], לאופיו המודולארי, לסליחה האשכנזית ולמקורות הלהקה.

הערות וምראי-מקום

1. חזון, אפריים ובר-תקוה, בנימין. שירות ההלכה, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, תשנ"א, 19-25.
2. הלכות תשובה, ב/ד.
3. משנה ברורה על שולחן ערוך, אורח-חיים, הלכות ר"ה, תקפ"א, א; קייזר שולחן ערוך, מקור חיים, מאת חיים דור הלווי, ק/ב.
4. שם; שם (חaims דוד הלווי) ק/ה.
5. ומענינים דבריו של מאיר צבי גרווזן בעניין משפט ועונש ביהדות, בספרו, על חטא ותשובה, הוצאת המחבר, תשמ"ו, 1986, 111-138.
6. הלווי.שם, ב/.
7. בספרו גרווזן (הערה 5), 150-153.
8. רמב"ם, הלכות תשובה, ב/א.
9. חזון, שירות ההלכה, 24.
10. שם, 26.
11. הרחבה בעניין זה אצל מירסקי, אהרן. הפיוט, התפתחותו בארץ ישראל ובגולה, מאגנס, ירושלים, תש"ז, 689.
.693

ישן אל תרדם / נזוב התחלה
פרק ברכבי ארים / ושור ברכבי גבורה
ורוץ לעבר צור קרים / ברוך כוכבי נגהה.
די לה, מה לה, נרדס? / קום קרא אל אלהינו!

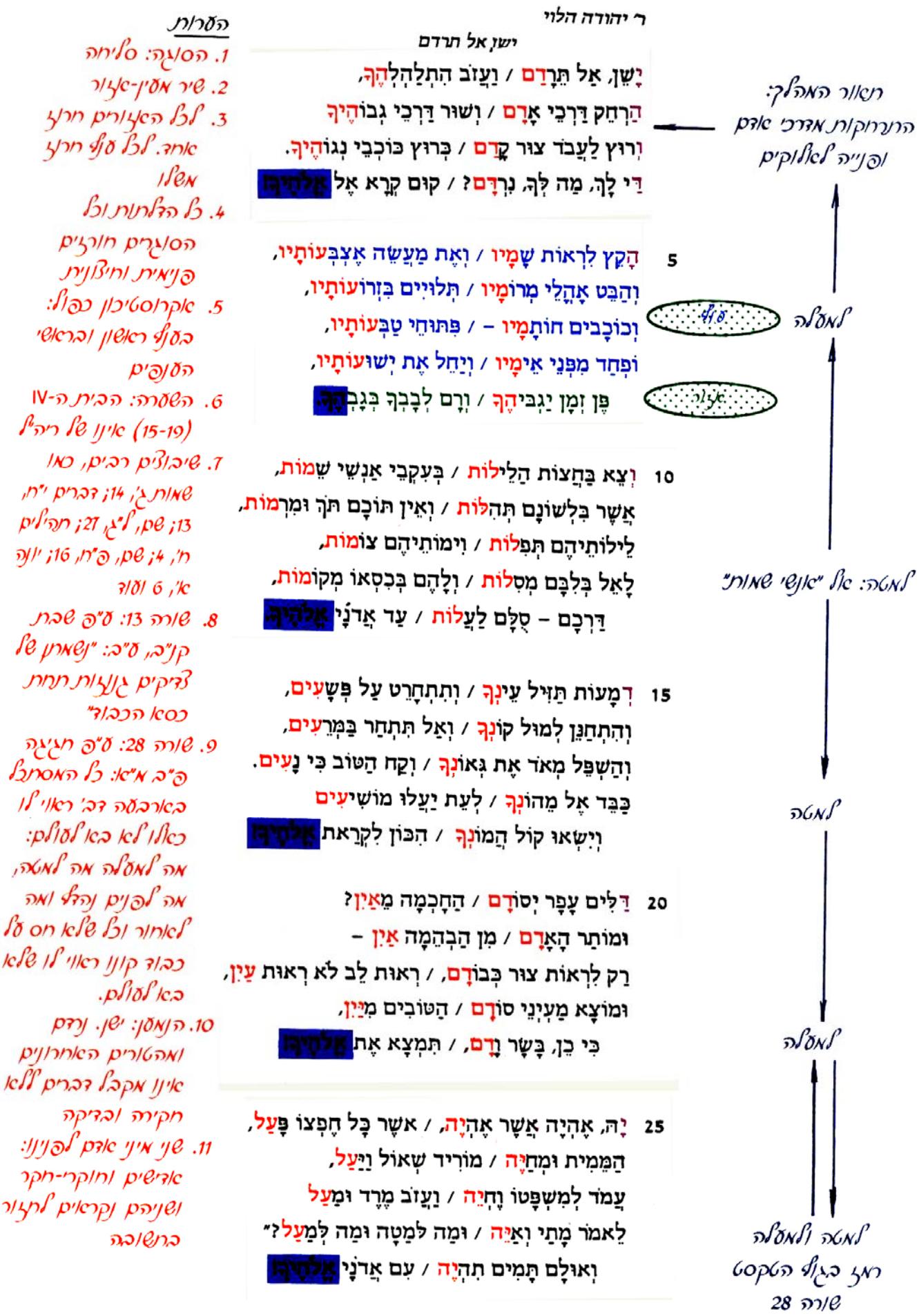
5 הקץ לראות שמיו / ואות מעשה אכבעותיו,
והבט אהלי מרוםיו / תלויים בזרועותיו,
וכוכבים חוטמיו – / פתוחי טבעותיו,
ופחד מפני אימיו / ויחל את ישועותיו,
פָּנֶן זמן יגבהה / ורם לבבך בגבהה.

10 ויצא בחרצות הלילות / בעקביו אנשי שמות,
אשר בלשונם תהלות / ואין תוכם תה ומרמות,
ليلותיהם תפנות / וימותיהם צומות,
לאל בלבם מسلطות / ולחם בכיסאו מקומות,
درכם – סולם לעלות / עד ארני אלהיה.

15 דמעות תעל עינך / ותתחרט על פשעים,
והתangen למול קונה / ואל תתחר במרעים,
והשפלה מאד את גאונך / וחת הטוב بي נעים.
כבר אל מהונך / לעת יעלז מושיעים
וישאו קול המונך / הבון לקראת אלהינו!

20 دلים עפר יסודם / החקמה מאין?
ומותר הארים / מן הבהמה אין –
רק לראות צור כבודם, / ראות לב לא ראות עין,
ומוצא מעיני סודם / הטוביים מניין,
בי בן, בשר נורם, / תמצא את אלהינו!

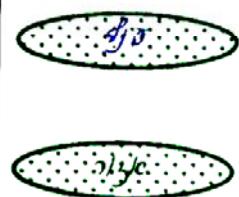
25 זה, אהיה אשר אהיה, / אשר כל חפכו פועל,
היפות ומחיה / מורייד שאל ויעל,
עמד למשפטו וחיה / ועזוב מרד ומעל
לאמר מתי ואיה / ומה למיטה ומה למעל?
ואולם תפמים תהיה / עם ארני אלהינו!

די לך, מה לך, נרדט? / קום קרא אל אלְהָיָה!
פָּנֶיךָ זָמֵן יַגְבִּיהָךְ / וְרַם לְבָבֶךָ בַּגְּבָבֶךָ.
דרכם - סָלֵם לְעַלוֹת / עַד אֲדֹנִי אלְהָיָה.
וַיִּשְׁאֹו קֹול הַמֹּנְגָּה: / הַכּוֹן לְקַרְאַת אלְהָיָה!
בַּיּוֹם, בְּשֶׁר וְדַם, / תִּמְצֵא אֶת אלְהָיָה!
וְאַיְלָם תִּמְיִים תְּהִיא / עִם אֲדֹנִי אלְהָיָה!

ישן אל תרדם
הרחק דרכי ארים
נرؤץ לעבד צור קרים
די לה, מה לה, נרדם?

5 **ה**קץ לראות שמיו
והבט אגלי מרוויו
וכוכבים חוטמיו -
ופחד מפני איימו
פָּנֶזְמָן יַגְבִּיהָה,

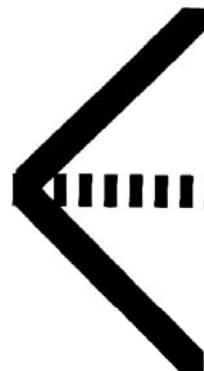
10 **ו**צא בחרצות הלילות
אשר בלשונם תחלות
ليلותיהם הפלות
לאל בלבם מסלות
ברכם - סלם לעלות

15 **ר**מעות פאל עינך
והתחנן למיל קונג
וחשפל מאד את גאנך
בבד אל מהונך
וישאו קול חמונך

20 **ד**לים עפר יסוקם
ומותר הארים
רק לראות צור בבורם,
ומוציא מעיני סוקם
בי בנ, בשער נרים

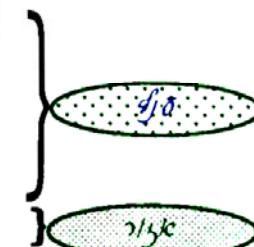
25 **צ**ה, אחיה אשר אחיה,
הפטית ומתיה
עמדו למשפטו ותיה.
לאמר מתי ותיה
ואולם תפמים תהיה

כתב
גרافية – מרחבית?

ונזוב התלהלה
וישור זרבי גבורה
ברוץ בוכבי נגחה
קום קרא אל אלהika

ואת מעשה אצבעותינו
תלוים בזוריונותינו,
פתחוי טבעותינו,
ויחל את ישועותינו
ורם לבבך בגביה.

בעקביו אנשי שמות
ואין תוקם תה ומרמות,
nimothihem zomot
ולהם בכסאו מקומות,
עד אדרני אלהika.

וთחרט על פשעים,
ואל תחר בפערעים,
ונח הטוב כי געים.
לעת יעל מושיעים
הبون לקראת אלהika

הקבמה מאיין
מן הקבמה אין –
ראות לב לא ראות עין
הטובים מאיון
תמצא את אלהika!

אשר כל חפטו פועל,
מוריד שאל ויעל,
ונזוב מרד ומעל
ומה למיטה ומה למעל?
עם אדרני אלהika!

ה. סליחה

סימן א"ב שלמה (חכימי) הקטן יחי. בתים ד' טורים. 4 מילים בטור. א.5459.

[או"א]

אם עוזניינו רבו להגדיל / בנו ענו עבות כגדיל
גורמו לנו בינתים להגדיל / ורכבי רוחמי לא מחדיל

התנаг במנת חסד התנית / ואתה לא שניית
זכר עדתך קדם קנית / חן שיריך בכור בנית:

5 טענתנו גפי קרית נתונים / ישבעתנו שנסלע איתנים
באחת דביכתנו במקום תנאים / לזרעה עצה במא מתונים:

מרב פקודות ובבלה מחללה / נקטה שחחה לעפר בזלה
סמכה בטן לאرض נשלה / עורה למאה תישן תוללה:

6 פח קות אסיריך חפוץ / צוק העתים - חשבונם קפוץ
קבץ פוריך עדר חפוץ / ראות עולתה ופיה תקפו:

שמור שביעת חסד ותנאי / תם וצבור ובנאי איתני
שלומו יצוה לבלי גנאי / הפרק ושות לטוּבה הפנאי

קטן כי יעקב ורל / ידוע חלי גבזה וחדרל
סאים וחסד מעוז ומגדרל / באשר כחך עתה יגדל:

ה. סליחה

טימן איב שלמה [הגבלי] הקטן יחי. בתים ד' טוריים. 4 מילים בטורה. א' 5459.

[אויא]

אם עוֹנוּגִינוּ רַבּוּ לְהַגְדֵּיל / בָּנָנוּ עֲנוּ עֲבוֹת בְּגַדְיל
עָרְמוּ לָנוּ בִּינְתִּים לְהַבְדֵּיל / דֶּרֶכִי רַחֲמִיק לֹא תְּחַדֵּיל:

הַתְּנַהָּג בְּמִדְתַּחַד חַסְד הַתְּנִית / וְאַתָּה הוּא לֹא שְׁנִית
זָכַר עֲרָתָךְ קָרֵם קְנִית / חַז שִׁירֵי בָּכָור כְּנִית:

5 טעַנְתָּנוּ גַּפִּי קְרַת נְטוּנִים / יִשְׁבַּתְנָנוּ שָׁן סְלֻעַ אִיתְנִים
פְּאַחַת דְּפִיכְתָּנוּ בָּמְקוּם פְּגִים / לְרוּנִיה צָאת בְּמָה מְתוּנִים:

מְרַב פְּקוּדוֹת וּבְקָלה מְחַלְּחָלָת / נְקַטָּה שְׁחָה לְעַפְר בּוֹחָלָת
סְמָכָה בְּטָן לְאָרֶץ נְשַׁחָלָת / עֹוָרָה לְפָה תִּשְׁעַן תּוֹחָלָת:

פְּקַח קוֹת אַסְּרִיךְ חַפּוֹז / צָוק הַעֲתִים – חַשְׁבּוֹנָם קְפּוֹז
10 קְבִץ פּוֹרִיךְ עַדְר הַגְּפּוֹז / רָאוֹת עֲוָלָתָה וְפִיה תְּקַפּוֹז:

שְׁמָר שְׁבוּעַת חַסְד וְתַּנְאי / תָּם וְצָבָור וּבְפָאֵי אִיתְנִי
שְׁלָומוּ יִצְחָה לְבָלִי גְּנָאי / הַפּוֹז וְשָׁנוֹת לְטוּבָה הַפּּנָּאי:

קטָן כִּי יַעֲקֹב וְדָל / יְדוֹעַ חָלִי נְבָזָה וְחַדָּל
חַיִים וְחַסְד מְעוֹז וּמְגַדֵּל / פְּאַשְׁר פְּתַח עַתָּה יַגְדֵּל:

אקרוסטיכון שם המחבר:
שלומו = שלמה קטן

ישן, אל תרדם	אם עוֹנוּגִינוּ
האדם	אלוקים
האדם	אלוקים
נוכת	מדברים
מעין אзор	סטודנטות בנות 4 טוריים, לכל סטרופה חרוז משלה
שם המחבר	א"ב + שם המחבר

הגען
הנדרש לפועל
גוף
מבנה

אקרוסטיכון

שלמה הקטן: נראה ממושך אירופתי.
מאה יב' - יג'.

מיסודות התשובה / ע"פ משנה תורה לרמכים, הלכות תשובה

- ...בשיעורת תשובה... חייב להתוודות לפני האל ברוך הוא
- איזו היא תשובה גמורה? זה שבא לידי דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולן כח, וזה הוא בעל תשובה גמורה... ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאיא לו לעשות מה שהיה עושה ... בעל תשובה הוא
- כל המתוודה בדברים ולא גמר לבבו לעזוב, הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו
- מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד בלבci ובתחנונim ועובד צדקה כפי כוחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחתא בו ומשנה שמו ומשנה מעשיו...
- גולה, שגנות מכפרת, מפני שגורמת לו להיכנע ולהיות עניין ושפלה רוח
- אין התשובה ולא יום הכיפורים מקרים על עבירות שכין אדם לחברו.
- בעלי תשובה דרכם להיות **שפלים וענווים** ביותר

מתוך פרק ג', הלכה ד':

اع"פ שתקיעת שופר בראש השנה גוירת הכתוב^{*} רמז יש בה, כלומר: עورو ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה זכרו בוראכם, אלו **חשובחים** את האמת בהבעלי חומן ושותים כל שנותם בהבל וריק אשר לא יוועל ולא יציל... ומפני עניין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים... ונהגו כולם לקיים בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בbatis בנסיות בדברי תחנונim ובדברי כיבושים עד **שיאור** היום

*** הסבר:** תוקעים כי זו גוירה ואין שואלים שאלות על גוירה, אבל מותר ואפשר למצוא בתקיעה ממשמעויות, וכך הוא עשו.

כל המודגש – נמצא גם בפיוט.